

Vlinders in je profiel

Tekst: In het laatste jaar van het VWO moest ik een profielwerkstuk maken. Dat is de afstudeerscriptie, waarvoor je tachtig uur zelfstandig onderzoek moet doen. Ik deed onderzoek naar de kleine ijsvogelvinder rondom het Leusveld. Een heel ander onderwerp dan de meeste scholieren kiezen.

"Enig ongeloof zaaide ik wel, tussen de klasgenoten. De doorsnee scholier is zeer vaardig met computer en games, blinkt uit op het hockey- en tennisveld, of kent alle typen auto's uit het blote hoofd. En tussen alle onderwerpen, van aerodynamica tot racisme, van tuinarchitectuur tot mode, stond ook 'De kleine ijsvogelvinder in het Leusveld'. Van Anne Krediet, die noch toetsenbord, noch tenniseracket, maar het vlindernetje hanteert. En die niet een Mercedes van een BMW, maar wel een trapeziumuil van een zwarte c-uil kan onderscheiden".

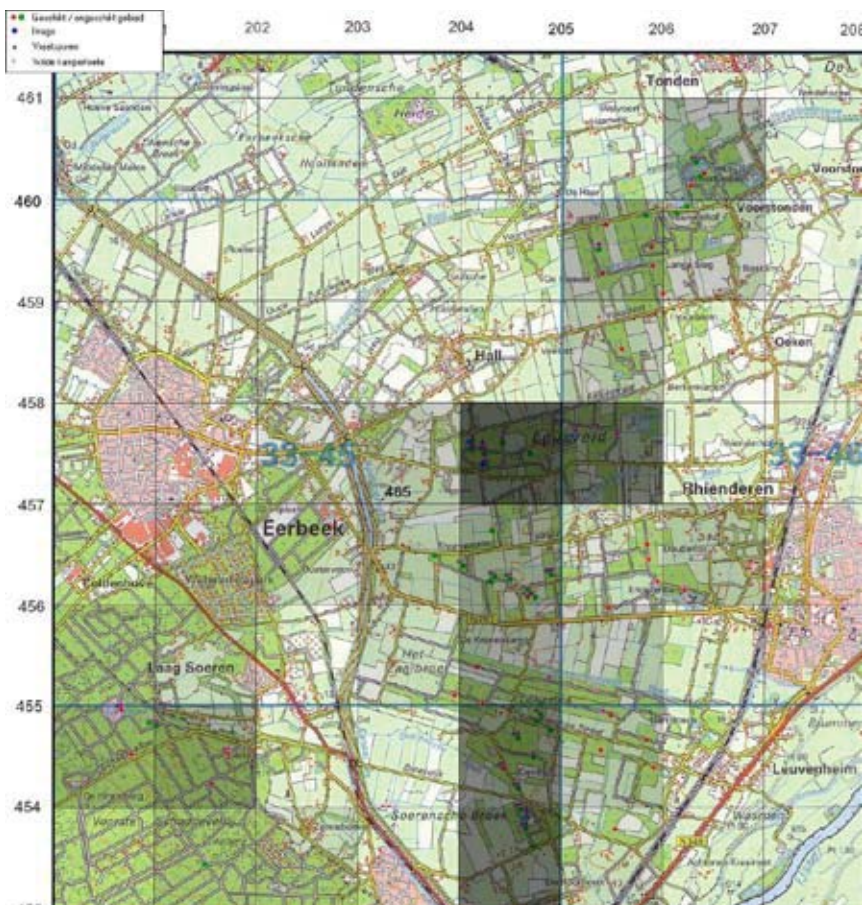
De kleine ijsvogelvinder.

De kleine ijsvogelvinder is een van de weinige vlindersoorten die bijna uitsluitend in het bos vliegen. Hij houdt van open, vochtige bossen. De kleine ijsvogelvinder rust en paart in de boom. Als de vlinders niet naar beneden komen om op bramen en fruit te fourageren, zijn ze met hun mooie, sierlijke vlucht hoog tussen de bomen te zien. De rupsen van de kleine ijsvogelvinder leven uitsluitend van wilde kamperfoelie. Ze overwinteren als rups in een omhulselje, gefabriceerd van een kamperfoelieblad. Helaas hebben kleine ijsvogelvlinders in Nederland erg te lijden van droogte en van dichtgroeien van het bos. De laatste jaren is de vlinder sterk achteruitgegaan. In het Leusveld, een landgoed nabij Brummen, komt nog een flinke populatie kleine ijsvogelvlinders voor. Deze populatie krijgt veel aandacht van natuurliefhebbers en beheerders. In het relatief kleine stuk bos waar de vlinder volop vliegt, is het beheer speciaal aangepast aan de kleine ijsvogelvinder.

Eropuit

Een aantal dagen trok ik de natuur rond het Leusveld in, gewapend met GPS, kaart en invoertabel om waarnemingen op te noteren en muggen mee dood te slaan. Ik onderzocht het voorkomen van de kleine ijsvogelvinder rond het Leusveld. Dat de vlinder in het Leusveld vloog, was bekend. Daar wordt speciaal beheer uitgevoerd voor deze vlinder en elke zomer komen veel mensen naar de vlinder kijken. Ook in en rond landgoed Voorstonden, gelegen ten noorden van het Leusveld, werd de kleine ijsvogelvinder een enkele keer gezien. Verder was over de verspreiding weinig bekend. Daarom inventariseerde ik, naast het Leusveld en Voorstonden, stukken bos ten zuiden van het Leusveld en een stuk van de Veluweband.

Bij het zoeken van vlinders, maar ook waardplanten, rupsen en vraatsporen rond het Leusveld deed ik een ontdekking. In het meest zuidelijke puntje van het onderzoeksgebied nam ik een vlinder waar. Ook vraatsporen waren ten zuiden van het Leusveld beduidend meer aanwezig dan rond Voorstonden. Eerder is de kleine ijsvo-

Bij deze kaart heb ik, gebaseerd op mijn veldervaring, elk kilometerhok op waarde voor de kleine ijsvogelvinder geschat. Hoe donkerder een vak, hoe geschikter het gebied.

gelvlinder nauwelijks ten zuiden van het Leusveld waargenomen. Waarschijnlijk is dat omdat er niemand komt. De wegen zijn moeilijk begaanbaar, de stukjes bos zijn sterk versnipperd en er zijn geen fietspaden en bankjes. Dit alles in tegenstelling tot landgoederen Leusveld en Voorstonden, die duidelijk toeristischer zijn.

Ook in 'de Sprengen' bij Laag Soeren op de Veluwe vond ik een geringe hoeveelheid vraatsporen, dus ook hier lijkt de soort voor te komen. Zo kon ik dus mijn profielwerkstuk afsluiten met verrassende resultaten.

Tips

Nog nooit heeft schoolwerk mij zoveel plezier opgeleverd als de uitvoering van mijn profielwerkstuk. Laat dit meteen een tip zijn aan scholieren die het profielwerkstuk nog voor zich hebben. Zie het als een uitdaging en geef er je eigen invulling aan. Doe iets wat je echt leuk vindt. Bovendien geeft het verzamelen van kennis die nog niet aanwezig is, zoals nieuwe inzichten in de verspreiding van de kleine ijsvogelvlinder, grote voldoening. Als natuurliefhebber kun je veel toevoegen met onderzoek. Er leven in Nederland ontzettend veel diersoorten en over sommige hebben we veel minder kennis dan we zouden willen. Dus heb je die mogelijkheid, doe De Vlinderstichting, SOVON, RAVON, of EIS en bovendien de natuur en jezelf een plezier en geef je waarnemingen door.

Kais Velling

Kais Velling

Het Leusveld.

Namen van vlinders

Hoe komen vlinders aan hun vaak welluidende namen? Nicolienne Peet zoekt het uit en bericht over haar bevindingen.

Filosofische vlinder

Naamgevers als Linneaus hadden veel fantasie bij het bedenken van wetenschappelijke namen voor onder andere vlinders. Zo is de wetenschappelijke naam van de heivlinder *Hipparchia semele*.

Hipparchia was een van de weinige vrouwelijke Griekse filosofen. Zij was aanhanger van het cynisme en raakte in opspraak nadat zij, bij wijze van protest tegen de beschaving, midden op straat de liefde bedreef. Zou de naamgever dit in gedachten gehad hebben?

Maar Hipparchia heeft ook nog een andere betekenis: een Oud-Griekse legereenheid van vijfhonderd man. Dit kan een verwijzing zijn naar het feit dat heivlinders in groten getale kunnen voorkomen.

Of verwijst de naam naar Hipparchus, een gevierde Griekse astronoom uit de tweede eeuw voor Christus? Hij berekende de afstand tot de maan en maakte een sterrencatalogus. Misschien herinnerden de opvallende ogen op de vleugels van deze soort aan sterren?

Semele komt uit de Griekse mythologie en was een van de sterfelijke minnaresen van de Griekse god Zeus. Zij verbrandde levend toen Zeus zich (door een truc van zijn vrouw Hera) in zijn goddelijke gedaante aan haar liet zien, maar werd later weer tot leven gewekt en onsterfelijk gemaakt door hun zoon Dionysus.

In ieder geval lijkt de naamgever grootse gedachten gehad te hebben bij de naamgeving van het vlindertje. Nu maar hopen dat de heivlinder onsterfelijk blijkt in de Nederlandse natuur.

Tekst: Nicolienne Peet. Foto: Fons Bongers